

TØNSBERG KOMMUNE

Re kommune

Ny og varm

FORVALTNINGSPLAN FOR BEVER I KOMMUNENE RE OG TØNSBERG

Planperiode: 2018 – 2022

Forsidefoto: Område oppdemt av bever. Fotograf: Rune Nordeide.

Innhold

Bakgrunn	1
Beverens biologi	2
Beveren i natur- og kulturlandskapet.....	3
Utbredelse	3
Bestandstetthet.....	4
Bestandsmål og bestandsregulering	4
Tiltak i planperioden.....	7
Ordforklaringer.....	8
Kilder:	9
Vedlegg	10

Bakgrunn

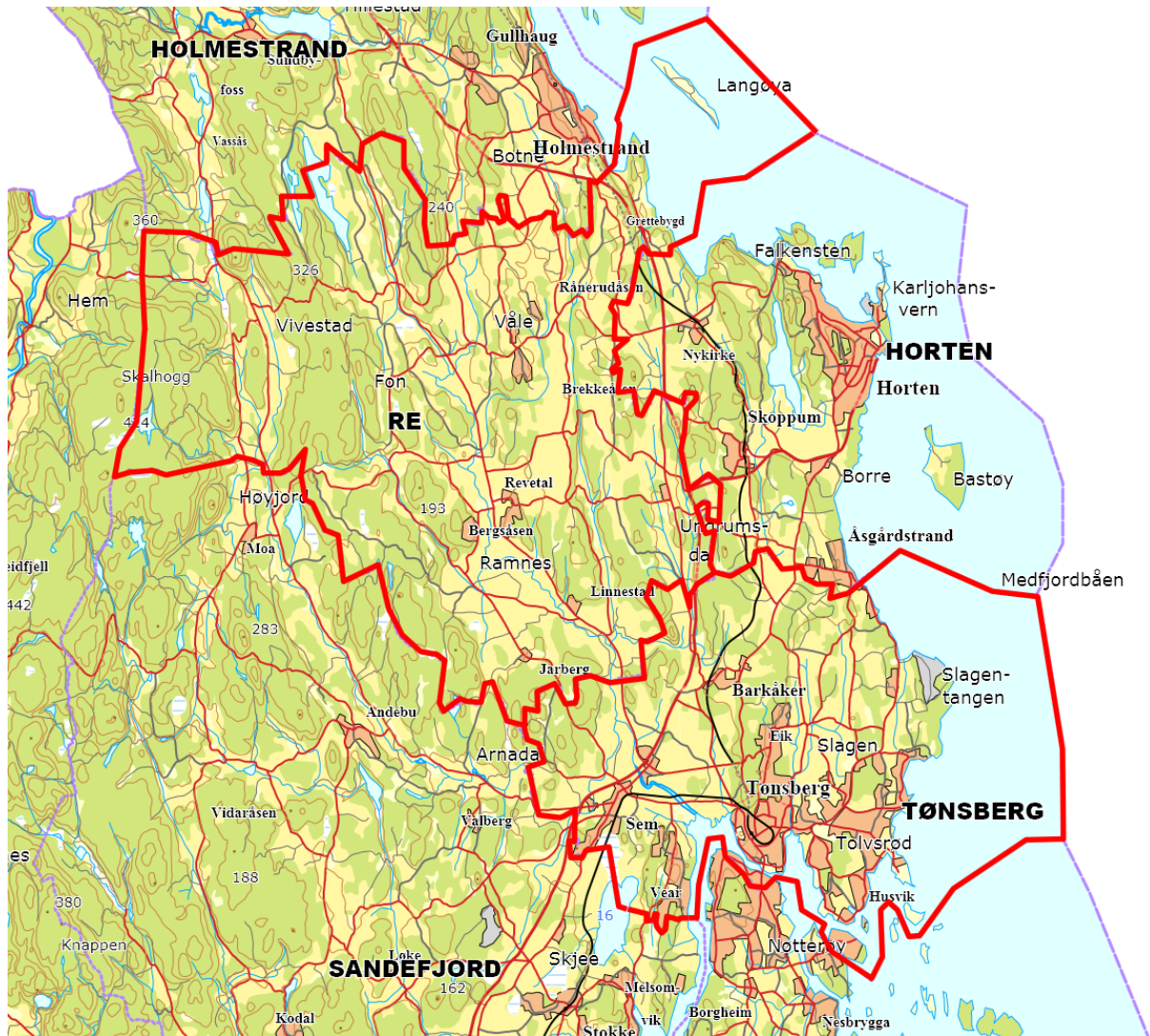
Forskrift om forvaltning av bever ¹⁾ trådte i kraft 15.05.2017. Forskriften setter følgende krav til kommunene:

- Det skal vedtas mål for utviklingen av beverbestandene.
- Beveren skal ha store nok bestander i hele sitt naturlige utbredelsesområde til at den kan overleve på lang sikt.

Kommunene Tønsberg og Re foreslår nå en likelydende forskrift som skal fastsette prinsippene for forvaltninga av bever i disse to kommunene. For å konkretisere prinsippene til praktisk forvaltning, foreslår kommunene denne forvaltningsplanen. Planen skal gjelde til og med 2022 og deretter oppdateres på grunnlag av økt kunnskap om beverbestandene og de positive og negative ringvirkningene av beveren.

Planområdet omfatter hele Re og hele Tønsberg kommune.

Tønsberg kommune og Re kommune markert med rød strek.

Beverens biologi

I likhet med mange andre dyr, vandrer beveren. Ofte forsvinner beveren fra et område etter noen år fordi den har tømt matfatet. Den vil vende tilbake når busker, trær og vannplanter som står på beverens meny har etablert seg på nytt.

Om man vurderer beverbestanden i små områder, vil det på grunn av vandringene se ut som om bestanden varierer mye, men om man legger et stort område til grunn for vurderingene, vil bestanden se mer stabil ut.

Beveren er sosial og lever helst i familiegrupper. Gjennomsnittlig familiestørrelse er 4 individer, men variasjonen er stor, fra enslige til 10 dyr. Familien består om våren vanligvis av foreldrene pluss ett- og toåring. Toåringene vandrer vanligvis ut om sommeren ²⁾.

Til vinterforråd foretrekker beveren osp, selje, vierarter, rogn, hassel og bjørk. Om sommeren er det mer lettfordøyelige planter som står på menyen: Takkør, elvesnelle, sjøsivaks, duskmyrull, brasmegras, bukkeblad og nøkkerose (vannlilje)³).

I elver der det er høye elveskråninger med mye løsmasser, graver beveren ofte ut jordhuler til bolig. I mindre elver og bekker hvor det ikke er mulig å grave huler i jorda, vil den gjerne bygge demninger og hytter.

Beveren i natur- og kulturlandskapet

Positive sider:

- Bak en demning strømmet vannet langsommere, og erosjonen reduseres.
- Demninger i skog gir våtmark som en lang rekke dyr, insekter og planter er drar nytte av.
- Demningene kan gi bedre forhold for stasjonære fiskearter.
- Det er en flott opplevelse å se bever.

Negative sider:

- Dersom beverhulene går inn under jorder, kan landbruksmaskinene synke ned i hulene.
- Demninger kan stanse dreneringa av jorder dersom utløpet av dreneringene kommer under vann.
- Oppdemming kan på flate områder ramme forholdsvis store arealer skog eller dyrka mark.
- Beveren kan felle produksjonsskog av lauv, men omfanget har hittil vært lite i Tønsberg og Re. I hovedsak feller beveren trær av liten økonomisk nytteverdi fordi det sjelden er kvalitetsproduksjon av lauvtrevirke langs vassdragene.
- I sjørrettførende bekker og elver kan demninger bli uoverstigelige vandringshindre, og endrede strømforhold kan også ødelegge gytemulighetene.

Alle disse fordelene og ulempene er aktuelle i kommunene Tønsberg og Re.

Utbredelse

Bever forekommer i alle vassdrag i Re kommune. Bestandstettheten er trolig størst i Ramneselva og Storelva.

I Tønsberg kommune er det foreløpig ikke gjennomført en kartlegging, men observasjoner og intervjuer tyder på at beveren forekommer i alle vassdragene. Størst bestandstetthet er det trolig i Aulielva, Merkedamselva og Tveitenelva.

Beveren bruker vidt forskjellige habitater: Fra kysten og elver med artsrik vegetasjon i kulturlandskapet i de nedre delene av kommunene til bekker med mindre artsrikdom i skogområdene i de nordlige og vestlige delene av Re kommune.

Bestandstetthet

Det fins foreløpig ikke en oversikt over bestandstettheten i disse to kommunene.

Langs et vassdrag med fast tilhold av bever, regnes det på generelt grunnlag med én beverkoloni per 2 – 5 kilometer. Det er vanlig å estimere antall dyr i en bestand ved å gange antall bebodde kolonier med fire ⁴⁾.

I Re kommune er den samlede lengden av de større bekkene og elvene til sammen godt over 120 km. I tillegg kommer mindre bekker som ikke synes på kart i stor målestokk. I Tønsberg kommune er tilsvarende vannlengde om lag 50 km.

Store deler av elve- og bekkestrekningene i området ligger i kulturlandskap. Det varierer hvor mye beite for bever det er langs disse elvene og bekkene. I kulturlandskapet er det noen steder verken busker eller trær langs vannet og andre steder står det et bredt belte med lauvskog langs breddene. I skogen vil også beitetilgangen variere mellom områder med hovedsakelig gran til områder hvor lauvet dominerer.

Hvis vi antar at tre firedeler av den samlede vannlengden (175 km) inneholder nyttbart beite for bever, kan vi anta at antall beverkolonier er $131 \text{ km} / 5 \text{ km} = 26$ kolonier eller $131 \text{ km} / 2 \text{ km} = 66$ kolonier. Det gir en bestand på 104 til 264 bever.

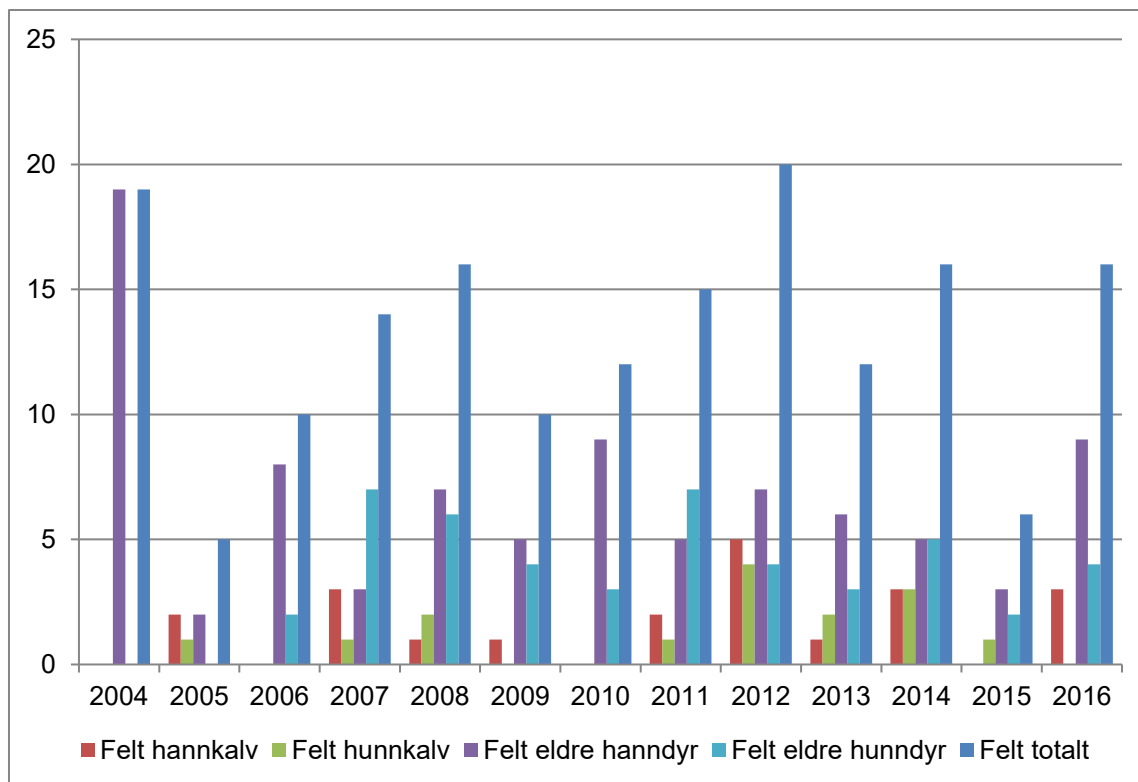
Bestandsmål og bestandsregulering

Beskatning hittil

Lokale forskrifter om jakt etter elg, hjort, rådyr og bever har fram til nå vært grunnlaget for å gi tillatelse til jakt på bever i Tønsberg og Re ^{5,6)}. Forskriften i Tønsberg åpner for jakt uten at minste vannlengde er angitt, mens det i Re er definert en minste vannlengde på 5 000 meter per dyr.

Fellingsstatistikken for bever er mangelfull for Tønsberg. Det foreligger ikke statistikk før 2011 i Hjorteviltregisteret og rapporteringa har nok vært mangelfull. Fra 2011 til 2017 er det tildelt 15 til 20 dyr i kommunen hvert år. Av denne kvoten er det registrert felling bare i 2015 og 2016, da kun henholdsvis 6 og 3 dyr.

I Re kommune er det derimot ført grundigere statistikk. Det foreligger tall fra 2004 i Hjorteviltregisteret. Der har kvoten variert fra 23 til 28 dyr per år. Fellingsprosenten har variert fra 21 til 83. Gjennomsnittlig fellingsprosent for perioden er 56 ⁷⁾.

Antall bever registrert felt i Re kommune i perioden 2004 – 2016.

Antall felte bever har variert noe, men fellingsstatistikken kan tyde på at beverbestanden i Re kommune har holdt seg ganske konstant fra 2004 til 2016.

I Re er beverforvaltninga delt i tre vald: Vivestad, Våle og Ramnes grunneierlag. Det har blitt felt flest dyr i valdene Vivestad og Ramnes.

I Tønsberg er det gitt beverkvoter til to vald: Sem grunneierlag og Melsom – Aker viltstellområde. I de to åra det foreligger fellingsstatistikk i Hjorteviltregisteret, har alle registrerte fellinger skjedd i Sem grunneierlag.

Bestandsmål og regulering

Nasjonal utvikling siden 1950-tallet vært preget av betydelig og økende ekspansjon og mange nyetableringer⁸⁾. Den gang beveren skinn hadde stor verdi, ble arten nesten utryddet. I 1845 ble beskatningen første gang regulert.

Beveren har en naturlig utbredelse i hele området. I tråd med forskrift om forvaltning av bever kan kommunene ikke hindre beveren i å etablere seg. Derimot kan kommunene regulere størrelsen på bestandene.

Målet for beverbestanden i Tønsberg og Re er å opprettholde dagens bestandstetthet gjennom en differensiert forvaltning.

I løpet av planperioden bør beverkoloniene telles slik at bestandsmålene kan tallfestes.

På Miljøkommunes nettsider ⁹⁾ finnes følgende pekepinn på hva som er bærekraftig jaktuttak: «Et jaktuttak på 10-20 prosent av vårbestanden er ansett som bærekraftig. Hvis bestanden er i sterk vekst, eller hvis området har en god habitatkvalitet, tåles trolig et høyere uttak. Størrelsen på en gjennomsnittlig koloni er på fire individer. Et uttak på 25 prosent av bestanden, tilsvarer ett dyr pr koloni. Det ansees som noe for høyt for å opprettholde bestanden, og vil gi en bestandsreduksjon.»

Hvis anslaget på 26 kolonier og ca. 100 bever (se avsnittet om bestandstetthet) er noenlunde riktig, vil et jaktuttak på 10 – 20 bever være riktig for planområdet. Er bestanden derimot på 66 kolonier og 264 bever, kan det tas ut 26 – 53 dyr hvert år.

I og med at kommunene ikke har taksert bestandene av bever, bør uttaket være forsiktig. Det er i tråd med naturmangfoldlovens ¹⁰⁾ § 9 om å være føre var. En minste vannlengde på 5 000 meter bør være utgangspunkt for felling av ett dyr. Dersom kun minste vannlengde legges til grunn, vil antall bever som kan felles være 35. Minste vannlengde må kombineres med kunnskap om vassdragene ved vurdering av hvor mange bever som kan felles.

År om annet kan det komme vinterflommer i islagte vassdrag. Det har vært tilfeller at en etter slike hendelser har funnet mange bever som har druknet. Felling av bever bør reduseres etter slike hendelser.

Grunneierlagene får selv avgjøre hvor mange bever som skal tillates felt hvert år. Forutsetningen er at bestandsmålene og forvaltningsprinsippene følges og at sett bever og felt bever rapporteres til kommunen (se vedlegg).

Bestandsmål og forvaltningsprinsipper

Bestandsmål	Dagens samlede bestand i planområdet opprettholdes.
Fri beverkvote	Grunneierlagene bestemmer selv, ut fra forvaltningsmålet i forskriften og denne forvaltningsplanen, hvor mange bever som kan felles årlig.
Differensiert forvaltning	<ul style="list-style-type: none"> • Der den økologiske nytten er stor og de økonomiske ulempene beskjedne, skal beverbestandene få bli store. • Der de økologiske fordelene er beskjedne og de økonomiske ulempene store, tillates det at opp til 25 % av vårbestanden tas ut inntil bestanden er redusert til et lavt, men levedyktig nivå. • I tilfeller med svært alvorlige skader, kan uttak over 25 % tillates etter søknad til kommunen.
Minste vannlengde per felte bever	5 000 meter.
Totalt antall felte bever	Dagens samlede antall fellinger fravikes i liten grad inntil kommunene har mer kunnskap om bestandsstørrelsen.

Prinsipper for differensiert forvaltning. Høyt jakttrykk = 20 - 25 % av vårbestanden. Middels jakttrykk = 10 – 20 % av vårbestanden. Lavt jakttrykk = mindre enn 10 % av vårbestanden.

Økologisk nytte og økonomiske ulemper	Bestands- mål	Jakttrykk
Områder hvor beveren gjør betydelig skade på jordbruk, skogbruk, infrastruktur og sjøørretens vandrings- og gytemuligheter. Eksempler: <ul style="list-style-type: none"> • Demninger i jordbrukslandskapet som fører til dårlig drenering eller at jorder blir stående under vann. • Demninger i skog som fører til at kvalitetsskog blir skadet gjennom for høy grunnvannsstand. • Fundament for veier og ledninger ødelegges som følge av økt grunnvannsstand. 	Liten	Høyt
Områder med skader av mindre økonomisk betydning. Eksempler: <ul style="list-style-type: none"> • Skader på mindre skogarealer som kun kan nyttes til ved eller som har for dårlig kvalitet til å gi høy skurandel. • Neddemming av små deler av overflatedyrka jord eller beitemark. 	Middels	Middels
Områder med klare fordeler av bever og små ulemper. Eksempler: <ul style="list-style-type: none"> • Biotoper som har fått økt biologisk mangfold på grunn av beverens aktivitet. • Elve- og bekkestrekninger hvor erosjonen er redusert på grunn av beverens aktivitet. 	Høyt	Lagt

Tiltak i planperioden

Økt kunnskap

I løpet av planperioden bør kommunene skaffe seg mer kunnskap om beverbestandene for å få grunnlag for en mer presis forvaltning. Dette skal i hovedsak skje gjennom tilbakemelding fra jegere.

Som en hjelp til å finne ut hvor stor bestandsstørrelsen er, skal grunneierlagene be jegerne om å fylle ut et «sett bever-skjema» under beverjakta (vedlagt). I tillegg skal vedlagte «felt bever-skjema» fylles ut. Begge skjemaene skal sendes kommunen innen fem dager etter avsluttet jakt.

Forvaltning av biotoper

Elve- og bekkebredder bør ikke være frie for busker og trær. Grunneiere oppfordres til å la særlig osp, selje og vierarter stå langs breddene. Det gir større mulighet til å opprettholde levedyktige bestander.

Skadeforebygging

Skader skal i hovedsak forebygges gjennom jaktuttak i jakttida. Der det er betydelige skader, kan det være aktuelt å redusere bestanden gjennom et jakttrykk på 25 % eller mer av vårbestanden.

Dersom demninger fører til betydelige skader, kan grunneieren søke om tillatelse til riving. Vedtak i slike saker gis i medhold av naturmangfoldlovens § 18. Søknader skal behandles raskt, men grunneierne anbefales å søke så snart som mulig når skaden er oppdaget. Kommunens vedtak i slike saker kan påklages til fylkesmannen, og fylkesmannen har en frist på tre måneder på å behandle klagen ⁹⁾.

Ordforklaringer

Artsrikdom: Der det er stor artsrikdom, er det mange arter.

Bestand: Ei gruppe bever som lever innafor et avgrenset område. Det kan være vanskelig å finne en naturlig avgrensing. Et eksempel kan være hele nedbørfeltet til Slagenbekken (Slagenbekken, Vellebekken, Røråsbekken). Et annet eksempel kan være Ramneselva med nedbørfelt.

Beverkvote: Tillatelse til å felle 1 bever. Fri beverkvote: Grunneierlagene får selv bestemme hvor mange dyr som kan felles. Motsetningen er at kommunen årlig vedtar hvor store kvotene til de forskjellige valdene skal være.

Erosjon: Vann og vind kan dra med seg jord. Jo større fart vannet eller vinden får, jo større kan erosjonen bli. Mange andre faktorer påvirker erosjonen, blant annet kan vegetasjon binde jorda.

Habitat: Levested der en art kan finne mat, skjul og muligheter for fø opp unger.

Stasjonære fiskearter: Fiskearter som ikke vandrer, men holder seg innenfor et begrenset område hele livet. Dette i motsetning til de anadrome fiskeartene sjørørret og laks som vandrer fra saltvann til ferskvann for å gyte.

Vald: Område som godkjennes av kommunen for jakt på hjortevilt og bever.

Kilder:

1. Forskrift om forvaltning av bever:
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-26-519?q=bever>
2. Trondheim kommune, Miljøenheten: Faktaark nr. 32 – Bever
3. Folldal utmarksråd, Forvaltningsutvalget for hjortevilt: Forvaltningsplan for bever i Folldal 2014 – 2018
4. Miljøkommune:
<http://www.miljokommune.no/Temaoversikt/Viltforvaltning/Jakt/Kartlegge-og-overvake-kommunens-beverkolonier/>
5. Forskrift om adgang til jakt etter elg, hjort, rådyr og bever, Tønsberg kommune, Vestfold: <https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/2006-08-24-1026?q=tønsberg>
6. Forskrift om adgang til jakt etter elg, hjort, rådyr og bever, Re kommune, Vestfold: <https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/2006-06-01-1000?q=bever>
7. Hjorteviltregisteret: <https://www.hjorteviltregisteret.no/>
8. Bever, Rosell og Pedersen 1999, Landbruksforlaget
9. Miljøkommune:
<http://www.miljokommune.no/Temaoversikt/Viltforvaltning/Jakt/Fastsette-bestandsmal-og-regulere-beverkolonier/>
10. Naturmangfoldloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100?q=naturmangfoldloven>

Vedlegg

Sett bever

Fylles ut under beverjakta og sendes valdansvarlig seinest 5 dager etter avsluttet jakt. Valdansvarlig oppsummerer og sender kommunen innen 14 dager etter avsluttet jakt.

Fyll ut én linje per observasjon. I rubrikken for spor, bruk skjønn og skriv «mange», «middels» eller «få». Spor kan være gnag (stubber, greiner, rester av vannplanter), stier eller fotavtrykk. Spor eldre enn om lag 1 år skal ikke noteres.

Dato	Sted	Antall	Antall hytter eller huler	Spor, mindre enn 1 år gamle	Merknader

Felt bever

Fylles ut av jeger under beverjakta og sendes valdansvarlig seinest 5 dager etter avsluttet jakt. Marker på kart hvor beveren er skutt. Legg ved kartet. Valdansvarlig samler rapportene og sender kommunen innen 14 dager etter avsluttet jakt.

Fyll ut én rute per felte dyr. Oppgi dato og kg.

Dato										
Voksen hann, kg										
Voksen hunn, kg										
Antall fostre										
Ungdyr hann, kg										
Ungdyr hunn, kg										

Dato										
Voksen hann, kg										
Voksen hunn, kg										
Antall fostre										
Ungdyr hann, kg										
Ungdyr hunn, kg										